

Mūzeja gariņš stāsta

41. Par lāčplēšiem un kaŗavīriem

Gariem Lāčplēša diena 11. novembrī ir sevišķa, jo tajā piemin Latvijas varoņus – kritušos, viņsaulē aizgājušos un vēl dzīvos. Daudz garu, daudz svecīšu šai dienā aizdegas pie Rīgas pils viņu piemiņai. Tā bija diena pirms 99 gadiem, kad Latvijas valsts un tās armija apliecināja, ka valsts patiešām kļuvusi suverēna. Tā bija liela uzvara pār Bermonta kaŗaspēku, kuŗš centās iekaŗot Rīgu un visu Latviju. Tajā apvienojās vācu un krievu imperiālisma aizstāvji, kuŗu plānos neiederējās jaunā Latvijas Republika un tās nesen izveidotā armija. Veselu mēnesi Daugava pie Rīgas bija frontes līnija. Tur, kur tagad 11. novembra krastmala, toreiz bija ierakumi. Bet kad šī kauja bija galā, vēl atlika atbrīvot Latgali. Kad tas notika, valsts bija suverēna un tauta beidzot bija brīva visā savā vēsturiskajā zemē.

Esmu jau izpētījis gan maketos, gan plānos, ka jaunajā Mūzeja ekspozīcijā būs arī svarīga vieta mūsu kaŗavīriem. Sava armija ir svarīga katrai suverēnai valstij. Armija ir valsts balsts, bet vai nav arī otrādi – valsts ir armijas balsts? Un ko mums māca mūsu 100 gadu vēsture? Tikai laikos, kad šī saistība pastāv, varam gan izcīnīt uzvaras, gan dzīvot droši savā valstī un zemē. 1919. gada 11. novembrī Latvijas Lāčplēši, kā Andreja Pumpura *Lāčplēša* eposā pareģots, tik tiešām ienaidnieku nogremdēja Daugavā, un viņu uzvara deva valstij un tautai tās pirmo neatkarības un uzplaukšanas laiku.

Bet kas notiek ar armiju, ja valsts – lai kādu apsvērumu dēļ – tai neļauj sevi aizsargāt? Arī to rāda jaunā ekspozīcija. 1941. gada 17. jūnijā militārā situācija bija bezcerīga, bet liekas – uzvarēja Laimdotas bailes, kas gribēja Lāčplēsi atturēt no cīņas ar Melno bruņinieku. Nezinām, cik briesmīgas būtu bijušas sekas, ja valdība būtu pavēlējusi pretoties. Taču labi zinām, kādas briesmīgas un ilgstošas sekas bija nesaņemtajai pavēlei. Kas gan notika ar mūsu lāčplēšiem? Kuŗās svešās armijās tiem bija jākārto un jākrīt, un ne tikai cīņās par savu tēvu zemi un valsti? Arī par to stāsta Mūzejs, un par tām man stāsta to svešās armijās karojošo latviešu kaŗavīru gari, kas tajā mājō. Tā ir mācība: kaŗavīri nedrīkst pievilt savu valsti, valsts nedrīkst pievilt savus kaŗavīrus. Vai atjaunotajai suverēnajai valstij un tautai – tas ir vismazākais – nepiederas pieņemt un aizstāvēt kā savējos tos, kuŗiem bija jākaŗō svešās armijās un kuŗi sirdīs palika uzticīgi savai valstij? Ne tikai vārdos un deklarācijās?

Bet jaunā ekspozīcija stāsta arī par tiem, kuŗi pēc kaŗa pierādīja sevi par īstiem suverēnās Latvijas valsts armijas pēctečiem. Partizāni, mežabrāļi, vai tie nebija Latvijas kaŗavīri, kuŗi, kad valsts nebija blakus, cīnījās tās vārdā? Valsts eksistēja viņu ticībā un starptautiskajās tiesībās, bet šīs tiesības un viņu pārliecība liek Latvijas valstij un tautai atzīt: šī bija lāčplēšu cienīga un leģitīma cīņa pret ienaidnieku, apliecinot Latvijas valsti ieročiem rokās.

Ir labi, Latvijas valstij tagad atkal ir sava armija, ka mums atkal ir lāčplēši, kuŗi gatavi valsti aizstāvēt. Šoreiz, cerēsim, ar Raiņa *Ugunī un naktī* pausto Spīdolas palīdzību un gudrību.

Tieši Lāčplēša dienā pirms 6 gadiem Mūzejs sāka strādāt pagaidu telpās Raiņa bulvārī 7. Toreiz cerēja – uz pāris gadiem. Ienākumi no apmeklētāju ziedojumiem kritušies. Atbalstiet Latvijas Okupācijas muzeja darbu Latvijas lielajās Simtgades svētku dienās!

Latvijā. "Latvijas Okupācijas muzeja biedrība", Reģ. nr. 40008018848, AS "SEB banka", SWIFT: UNLALV2X, Konta Nr.: LV67UNLA0002400700517

ASV. Čeki rakstāmi OMFA (ja vajag, ar ziedojuma mērķa norādi) un sūtāmi Ilzei Resnis, 10930 Nollwood Drive, Chardon, OH 44024. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Kanādā. Čeki rakstāmi LRDF (Latvian Relief and Development Fund) ar atzīmi "Okupācijas mūsejam" (ja vajag, arī ar mērķa norādi) un sūtāmi: Dagnija Staško, 16 Elterwater Ave, Nepean, ON K2H5J2. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Australijā. Čeki rakstāmi (pievienojot mērķa norādi) un sūtāmi mūseja pārstāvei: Ināra Graudiņa, 141 Darley Road, Randwick, NSW 2031.

Lielbritānijā. Čeki rakstāmi (ja vajag, ar mērķa norādi) un sūtāmi mūseja pārstāvei: Inese A. Smith, 36 Fairmount Drive, Loughborough, LE11 3JR vai (ar mērķa norādi) "Latvian Educational Foundation", Catthorpe Manor, Catthorpe, Leicestershire LE17 6DF.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts